

BẢO TỒN VÀ PHÁT HUY MÚA TẮC XINH TRONG ĐỜI SỐNG ĐƯƠNG ĐẠI CỦA NGƯỜI DÂN SƠN ĐỘNG, BẮC GIANG

Nguyễn Thị Mỹ Linh
Trường Đại học Văn hóa Nghệ thuật Quân đội,
Email: linhbi0515@gmail.com

/Ngày nhận bài: 14/02/2025

/Ngày nhận bài sửa sau phản biện: 25/02/2025

/Ngày chấp nhận đăng: 08/04/2025

TÓM TẮT

Múa dân gian Tắc Xinh của đồng bào dân tộc Sán Chay (còn gọi là Sán Chí) ở Sơn Động, Bắc Giang là một điệu múa cho đến nay vẫn giữ được hồn cốt của đồng bào dân tộc thiểu số nơi đây. Điệu múa đã trở thành di sản văn hóa phi vật thể cấp quốc gia.

Bảo tồn, gìn giữ và phát huy múa Tắc Xinh tại Sơn Động là một hành trình đầy ý nghĩa, không chỉ giữ gìn một di sản văn hóa quý báu của người Sán Chay mà còn mở ra nhiều cơ hội phát triển cho địa phương. Bằng cách gắn kết giá trị truyền thống với phát triển du lịch, điệu múa này sẽ mãi mãi là một phần của di sản văn hóa dân tộc Sán Chay, góp phần xây dựng nền văn hóa đa dạng và phong phú của Việt Nam trong xu thế hội nhập và phát triển.

Từ khóa: Tắc Xinh, Sán Chay, múa, bảo tồn và phát huy

THE PRESERVATION AND PROMOTION OF TAC XINH DANCE IN THE CONTEMPORARY CULTURAL LIFE OF THE PEOPLE OF SON DONG, BAC GIANG

ABSTRACT

The Tac Xinh folk dance of the San Chay ethnic minority (also known as San Chi) in Son Dong district, Bac Giang province is a traditional dance that has, to this day, preserved the essence and spirit of the local ethnic culture. This dance has been recognized as a national intangible cultural heritage.

The preservation, safeguarding, and promotion of the Tac Xinh dance in Son Dong is a meaningful endeavor - not only does it conserve a valuable cultural heritage of the San Chay people, but it also opens up opportunities for local development. By integrating traditional cultural values with tourism development, this dance will remain an enduring part of the San Chay's cultural legacy, contributing to the richness and diversity of Vietnamese culture in the context of globalization and development.

Keywords: Tac Xinh, San Chay, dance, preservation and promotion

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong những năm qua, việc thực hiện các chính sách dân tộc trên địa bàn tỉnh Bắc Giang được các cấp, các ngành quan tâm triển khai đồng bộ và đạt nhiều kết quả. Nổi bật là việc triển khai thực hiện Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số (DTTS) và miền núi, giai đoạn 2021 - 2025; trong đó, Sở VH-TTDL được phân công làm đầu mối chủ trì tham mưu thực hiện các nội dung thuộc Dự án 6: “Bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa truyền thống tốt đẹp của các dân tộc thiểu số gắn với phát triển du lịch”. Từ năm 2022, các nội dung

thuộc Dự án 6 đã được Sở VH-TTDL và các huyện: Sơn Động, Lục Ngạn, Lục Nam, Yên Thế, Lạng Giang tổ chức triển khai thực hiện.

Huyện Sơn Động, Bắc Giang có hơn 80 nghìn người, 30 thành phần dân tộc cùng chung sống gồm: Kinh, Tày, Nùng, Dao, Sán Chay (Sán Chí)... Đồng bào dân tộc thiểu số chiếm gần 60%, lưu giữ được nhiều phong tục độc đáo, đa dạng, phong phú nhiều màu sắc.

Ngoài tên gọi Sán Chay, người dân còn có các tên gọi khác là: Sán Chí, Sán Chây, Sán Tử, Sán Ti và Trại.

2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Bài viết sử dụng phương pháp nghiên cứu tư liệu. Việc nghiên cứu tư liệu liên quan đến bài viết rất quan trọng. Trước khi tiến hành nghiên cứu thực tế tại các địa điểm có người dân tộc Sán Chay sinh sống tập trung ở Bắc Giang, tác giả đã tiến hành tìm kiếm tài liệu, công trình đã công bố, sau đó thống kê, thu thập thông tin, phân loại và phân tích các kết quả nghiên cứu.

Phòng vấn là một trong những phương pháp quan trọng mà chúng tôi sử dụng trong bài viết này. Phòng vấn sâu tới từng cá nhân và thảo luận nhóm với các nhóm đối tượng nhất định (nghệ nhân, nhà sưu tầm, nghiên cứu, các biên đạo, những người trực tiếp thực hiện biểu diễn, các cụ cao tuổi có hiểu biết về các điệu múa và văn hóa tập tục của người Sán Chay) sẽ mang lại những thông tin cần thiết và thú vị cho việc điều tra, nghiên cứu. Và hơn thế, phương pháp này cho phép chúng tôi giúp những người dân nói lên được các giá trị của múa Tắc Xình trong đời sống tinh thần của họ.

Tác giả trực tiếp quan sát, tham gia vào các hoạt động có biểu diễn múa như lễ hội, giao lưu văn hóa, văn nghệ cùng với cộng đồng. Từ đó chúng tôi mô tả chi tiết những vấn đề liên quan đến múa dân tộc Sán Chay. Việc mô tả này bám sát thực tế về những hình thức, quy mô, làm rõ điểm giống và khác nhau giữa các khu vực có múa, đồng thời tìm hiểu quá trình hình thành và phát triển, môi trường và các hình thái biểu diễn trong giai đoạn hiện nay.

3. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

3.1. *Độc đáo múa Tắc Xình*

Cùng với việc đẩy mạnh phát triển kinh tế xã hội, huyện Sơn Động đã triển khai nhiều giải pháp bảo tồn, giữ gìn và phát huy nét đẹp văn hóa trong phong tục truyền thống của đồng bào các dân tộc thiểu số.

Theo bà Tổng Thị Hương Giang, Phó Chủ tịch UBND huyện, Nghị quyết Đại hội Đảng bộ huyện lần thứ XXVI, nhiệm kỳ 2020 - 2025 đã xác định rõ, việc bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa của đồng bào các dân tộc là nhiệm vụ cấp bách, xuyên suốt, lâu dài. Vì thế, huyện ưu tiên đầu tư xây dựng thiết chế văn hoá, cơ sở hạ tầng tạo không gian sinh hoạt tập trung. Đồng thời quan tâm thành lập các tổ đội, câu lạc bộ văn hóa, văn nghệ truyền thống trong đồng bào dân tộc. Bên cạnh đó, huyện còn xây dựng Đề án “Bảo tồn và phát huy di sản văn hóa các dân tộc huyện Sơn Động giai đoạn 2021 - 2025, tầm nhìn đến năm 2030”.

Múa dân gian Tắc Xình của đồng bào dân tộc Sán Chay (còn gọi là Sán Chí) ở Sơn Động, Bắc Giang là một điệu múa cho đến nay vẫn giữ được hồn cốt của đồng bào dân tộc thiểu số nơi đây. Điệu múa đã trở

thành di sản văn hóa phi vật thể cấp quốc gia.

Múa Tắc Xình là điệu múa nghi lễ, múa cầu mùa. Múa Tắc Xình vừa tái hiện các hoạt động lao động sản xuất của người Sán Chay, vừa thể hiện đời sống tâm linh của người làm nông nghiệp, phụ thuộc hoàn toàn vào các yếu tố tự nhiên. Theo ông Nguyễn Sĩ Cầm, Phó Giám đốc Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch Bắc Giang, việc bảo vệ và phát huy giá trị di sản múa Tắc Xình không chỉ có ý nghĩa giáo dục truyền thống cho các thế hệ mai sau, khơi dậy lòng tự hào về bản sắc riêng của cộng đồng người Sán Chay, mà còn khích lệ tinh thần đoàn kết cộng đồng và góp phần vào công tác xây dựng đời sống văn hóa mới của đồng bào dân tộc thiểu số. Đó cũng là hoạt động tín ngưỡng mang triết lý nhân sinh, đạo lý "uống nước nhớ nguồn", là cầu nối tâm linh giữa đất trời và lòng người, thắp lên niềm tin, khát vọng chinh phục thiên nhiên và hướng người dân tới cuộc sống tốt đẹp.

Múa Tắc Xình có các điệu cơ bản như: điệu khai hoang lập làng; điệu mở đường; điệu múa mài dao, mài dao để lao động sản xuất; điệu phát nương để làm rẫy; điệu tra hạt; điệu thu hoạch; điệu tạ ơn trời đất; điệu hoá vàng để nối giữa người âm và người dương, thể hiện sự tôn kính thế hệ trước và những người đi trước khai hoang lập làng.

Để đi tìm những vùng đất mới thường là những người cao niên có uy tín (già làng, trưởng bản, thầy cúng...), thông tường địa lý, nắm bắt được những vùng đất mới có “thiên thời, địa lợi, nhân hòa”, phù hợp cho cuộc sống của cộng đồng dân bản lâu dài. Những đặc điểm đó đã được minh chứng trong điệu múa thăm đường với động tác nhảy thăm đường mạnh mẽ, thể hiện việc quan sát thế giới - bước đầu công cuộc chinh phục, khai phá thiên nhiên của người Sán Chay.

Động tác múa thăm đường là sự kết hợp với nhạc gõ, hai người nhảy với động tác hai chân chụm cùng nhảy một bước nhún đều nhau. Khi nhảy người ở phương đứng thẳng, động tác tay phải vung đều từ trên xuống ngang bụng, tay trái giật từ dưới bụng lên ngang ngực phải. Khi tiến vào giữa họ xoay người, mặt hướng về phía người xem, và sau đó lại nhảy quay mặt về phía sau như thể báo cáo trời đất, thần linh trú ngụ vùng đất khi họ đến để tìm đất lập làng. Đây cũng là một nghi thức gửi gắm ước vọng một mùa màng bội thu lên tới thần linh; đồng thời thể hiện đạo lý “uống nước nhớ nguồn”, biết ơn tổ tiên đã khai phá đất đai, dạy cho con cháu biết phát nương, làm rẫy, trồng trọt. Kết thúc điệu múa thăm đường là điệu múa lập làng rồi đến múa bắt quyết, múa đánh mài dao, múa phát nương tiếp theo đến điệu múa tra mố.

Điệu múa này của vũ điệu Tắc Xình dựa trên cơ sở

gieo hạt hàng năm của đồng bào Sán Chay. Theo tín ngưỡng của người Sán Chay, trước ngày gieo hạt trên nương, họ đều mời thầy cúng làm lễ gieo hạt đầu tiên cho gia đình mình. Công việc gieo hạt trên nương phải được tiến hành đồng loạt, họ cho rằng gieo hạt đồng loạt lúa sẽ mọc đều, chín đều, thường thì công việc tra hạt được bắt đầu từ đình nương đi dần xuống chân nương.

Động tác múa tra mô được chia làm hai hàng ngang, hàng nam giới đứng phía trước, hàng nữ đứng phía sau. Theo nhịp điệu của bộ nhạc gõ, hàng nam giới tay phải cầm gậy đặt trên vai phải, tay trái đưa ra phía sau lưng nhảy tiến dần về phía trước. Họ dùng động tác nhảy một chân làm trụ, chân kia nhấc gối lên khoảng 45 độ, người hơi khom, hai tay cầm gậy, tay trước tay sau thực hiện động tác chọc lỗ khi nghiêng bên phải lúc nghiêng bên trái, nghiêng bên nào thì đảo tay bên đó. Tiếp đến là hàng nữ giới phía sau động tác chân giống như bước nhảy của nam giới, một tay để ngang hông phía sau như thể nắm hạt giống từ trong giỏ đeo bên thắt lưng đưa sang tay kia để tra hạt giống xuống lỗ. Động tác nhảy lúc nghiêng bên phải lúc nghiêng bên trái, nghiêng bên nào thì đảo tay bên đó giống như nam giới thể hiện động tác chọc lỗ. Động tác múa này được lặp đi lặp lại ba lần, song song, nhịp nhàng ăn khớp với nhau một cách hoàn hảo trông hai người mà như một.

Không chỉ mềm mại, tinh tế và rất đều, điệu múa còn tái hiện lại tín ngưỡng phồn thực, tái hiện lại cảnh âm và dương đối đãi giao hòa. Nó được thể hiện qua chiếc gậy chọc lỗ của nam giới và động tác tra hạt vào lỗ của người nữ giới. Các động tác này thể hiện sự sinh sôi nảy nở với hình tượng hạt giống được gieo vào lòng đất nảy mầm xanh cho thóc, ngô lúc lỉu, mẩy hạt...

Người Sán Chay quan niệm để có một mùa vụ bội thu, thì sự phù hộ của đất trời, tổ tiên là rất quan trọng nên họ có động tác múa hát mừng mùa vụ. Trong lễ cúng cơm mới mừng mùa vụ, thầy cúng làm một lễ cúng Thành hoàng ở đình làng, xin Thành hoàng đồng ý cho dân bản được ăn cơm mới. Lễ vật dâng cúng gồm có xôi làm từ gạo mới, gà luộc, rượu, hương... và các sản vật nông nghiệp khác. Múa hát mừng mùa vụ ra đời trong bối cảnh đó, nó thể hiện cảnh tượng thiên nhiên tươi đẹp khi những cánh đồng, những nương lúa chín vàng óng. Nét đẹp mang đậm tính nhân văn trong điệu múa này được thể hiện qua bài khấn kể về quá trình sinh trời, sinh đất, con người vật lộn với thiên nhiên, khai phá đất đai làm nương rẫy, ruộng đồng, nên ruộng để con cháu lao động sản xuất làm ra hạt lúa, hạt gạo nay dâng lên thần linh, tổ tiên, ông bà về hưởng lộc.

Động tác múa hát mừng mùa vụ diễn ra với nhóm múa nam và nhóm múa nữ chia hai hàng. Trên nền

nhạc gõ tấc xinh rộn dập sinh động, hai nhóm múa nam nữ hai bên sân, nhảy tiến dần vào giữa, với điệu nhảy hai chân cùng bật nhẹ đều nhau tiến dần vào bên trong sân. Động tác hai tay chụm ngang bụng theo nhịp của tiếng trống và bộ gõ, sau đó hai tay múa xòe ra hai bên hông. Ở động tác này dáng người múa hơi rướn nghiêng về phía trước giống như hình đàn chim bồ câu đang sải cánh bay. Khi nhảy ra đến giữa sân nhóm múa nam, nữ đứng so le nhau tạo thành từng cặp đôi xoay người mặt hướng về phía trước, hàng nữ nhảy tiến lên trên, hàng nam nhảy phía sau lặp lại động tác múa cũ nhiều lần. Tiếp tục từng đôi múa nhảy quay mặt rồi lại quay lưng vào nhau lúc bên phải khi thì bên trái như những đôi chim đang vờn, quẩn quýt lấy nhau, lặp đi lặp lại nhiều lần.

Cứ mỗi độ xuân về với cuộc sống bình yên, no đủ thì tình yêu đôi lứa cũng sinh sôi nảy nở, do vậy phần kết của múa dân gian Tắc Xinh là điệu múa chim bồ câu biểu tượng cho tình yêu đôi lứa bên chặt bên nhau đến suốt cả cuộc đời mỗi con người.

Ở động tác múa này mỗi đôi nam, mỗi đôi nữ nhìn đôi diện nhau, hai chân dang rộng cùng nhảy bật lên theo tiết tấu của bộ gõ, một tay dang rộng ra phía trước mặt theo kiểu tay nào, chân ấy. Khi múa mũi bàn tay của hai người múa đối diện chụm lại chạm gần vào nhau giống như hình ảnh đôi chim bồ câu đang gù bó cho nhau ăn, tay kia xuôi về phía sau, thấp ngang thắt lưng giống như cánh chim đang bay. Động tác múa này được lặp đi, lặp lại khoảng 4 đến 5 lần, bước nhảy đầu tiên quay mặt vào nhau. Động tác kế tiếp lại nhảy quay lưng vào nhau và ngược lại cho đến khi xuất hiện cặp nhảy đôi trong trang phục thầy tào xuất hiện và nhảy múa theo các động tác của các cặp đôi nam nữ đang múa. Khi tiến đến sát nhau họ chuyển động tác múa thấp dần và trong tư thế ngồi xổm và chân di chuyển theo vòng tròn luân hồi. Lúc này những cặp đôi nam, nữ cũng nhảy múa theo các động tác múa của họ như thể đàn chim bồ câu vừa tìm chọn thóc lúa để ăn và để vờn nhau. Động tác cuối cùng kết thúc vũ điệu, từng đôi nhảy múa chụm đầu ngón tay như hai con chim câu đang rúc đầu vào nhau kết thúc điệu múa Tắc Xinh. Có thể nói rằng đây là điệu múa rất độc đáo thể hiện tình yêu đôi lứa của người Sán Chay và điệu múa này trong ngày hội được rất nhiều người yêu thích.

Như vậy, có thể thấy motif chung của các điệu múa Tắc Xinh là chân thực hiện những bước ngắn nhún nhảy theo nhịp, các động tác vung tay, nghiêng người, vỗ tay, tay chống hông, nhảy đôi chân. Các điệu múa đều có chung động tác khi nhịp gõ “tấc”, chân đưa lên và nhịp “xinh” phát ra, chân đặt xuống. Và phần lớn các động tác múa thường mô phỏng những hoạt động trong lao động sản xuất kết hợp với đạo cụ làm từ cây mai, cây nứa.

VĂN HÓA - CULTURE

Nhạc sử dụng trong điệu múa chủ yếu là trống chiêng, sập xèng. Còn các ống tre và thanh tre đều được làm từ những nguyên liệu tự nhiên, gắn liền với vùng đất cư trú và do chính người Sán Chay chế tác và diễn tấu. Chính trong quá trình lao động sản xuất, sự va chạm của các cộng cụ lao động đã tạo ra những âm thanh gợi ý cho những tiết tấu "tắc - xình", thỏa mãn nhu cầu về giải trí.

Nét hấp dẫn ở điệu múa này là tính cộng đồng rất cao, động tác khỏe khoắn, nhịp nhàng. Không phân biệt già, trẻ, gái, trai; không hạn chế số lượng người tham gia, tất cả đều có thể hòa chung một nhịp.

Điệu múa Tắc Xình của người Sán Chay mang giá trị văn hóa sâu sắc và đã trở thành một nếp sinh hoạt tinh thần không thể thiếu trong đời sống của họ. Đây cũng là dịp để mọi người nghỉ ngơi, thư giãn sau những khoảng thời gian làm việc căng thẳng mệt mỏi, đồng thời cũng qua đó nhắc nhở, răn dạy các thế hệ người phải biết ơn và tôn kính tới các bậc tiền nhân, tổ tiên... đã có công khai phá, chinh phục thiên nhiên xây dựng cuộc sống ấm no hạnh phúc.

3.2. Bảo tồn, lan tỏa múa Tắc Xình trong đời sống đương đại

Gìn giữ và phát huy giá trị di sản múa Tắc Xình không chỉ nuôi dưỡng ý thức gìn giữ và bảo tồn bản sắc độc đáo của cộng đồng Sán Chay mà còn có ý nghĩa hun đúc tinh thần cố kết cộng đồng, phát huy truyền thống dân tộc trong đời sống văn hóa đương đại.

Trong bối cảnh xã hội hiện đại đang không ngừng biến đổi, việc bảo tồn và lan tỏa múa Tắc Xình không chỉ là nhiệm vụ của riêng cộng đồng người Sán Chay tại Sơn Động, Bắc Giang, mà còn là trách nhiệm chung của toàn xã hội trong công cuộc gìn giữ di sản văn hóa dân tộc. Múa Tắc Xình không chỉ đơn thuần là một loại hình nghệ thuật trình diễn, mà còn là biểu tượng của ký ức cộng đồng, của tri thức dân gian được tích lũy và truyền đời qua nhiều thế hệ. Để điệu múa này thực sự trường tồn trong đời sống đương đại, cần có những chiến lược đồng bộ: từ việc đưa múa Tắc Xình vào trường học, tổ chức các lớp truyền dạy trong cộng đồng, đến việc tích cực quảng bá trên các nền tảng số, lồng ghép trong sản phẩm du lịch văn hóa, nghệ thuật biểu diễn và các chương trình giao lưu văn hóa dân tộc. Lan tỏa múa Tắc Xình không chỉ là đưa điệu múa đến với nhiều người hơn, mà còn là cách để thắp sáng niềm tự hào văn hóa, tạo ra sự kết nối giữa quá khứ và hiện tại, giữa truyền thống và sáng tạo - từ đó góp phần phát triển một đời sống văn hóa hiện đại nhưng giàu bản sắc, nhân văn và bền vững.

Với ý nghĩa đó, trong những năm gần đây, Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch Bắc Giang tích cực đẩy

mạnh công tác sưu tầm, nghiên cứu, triển khai nhiều giải pháp bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa múa Tắc Xình của đồng bào dân tộc Sán Chay.

Ông Đàm Hồng Phúc (SN 1965), Bí thư Đảng ủy xã Vĩnh An là người dân tộc Sán Chay tâm huyết với công tác bảo tồn văn hóa đặc sắc của đồng bào dân tộc mình. Nhắc đến điệu Tắc Xình, ông Phúc phần khởi kể, xa xưa, cộng đồng người Sán Chay thường sinh sống đầu nguồn các sông, suối, gắn liền với tập quán canh tác thô sơ. Điều này được mô phỏng qua vũ điệu Tắc Xình với 9 động tác cơ bản gồm: Thăm và dọn đường, bắt quyết, mài dao, đánh dao, phát nương, tra mô, chăm sóc lúa, thu hoạch mùa màng, mừng mùa và trả lễ cảm tạ thần linh đã mang đến cho dân làng mùa vụ tốt tươi. Âm nhạc và động tác khá đơn giản chỉ xoay quanh 2 âm tiết "tắc" và "xình" dễ nhớ, dễ thực hành; bộ gõ là các ống tre, nứa dễ tìm kiếm trong đời sống.

Ông Phúc bồi hồi: "Bố, mẹ, chị gái tôi là những người hát hay, múa Tắc Xình rất điệu nghệ. Những buổi đi xem hát hội làng, xem vũ điệu Tắc Xình trở thành một phần tuổi thơ đẹp đẽ theo tôi suốt cuộc đời". Vì thế, hơn 20 năm công tác ở Đảng ủy, UBND xã, mặc dù công việc bận bịu song ông Phúc luôn trăn trở là số nghệ nhân biết tiếng dân tộc, múa Tắc Xình của đồng bào mình không còn nhiều. Trong khi lớp trẻ giao lưu, hội nhập văn hóa mới rất nhanh, điệu múa Tắc Xình có nguy cơ mai một nếu không được truyền dạy, gìn giữ.

Anh Lý Văn Cao (SN 1984) - người dân tộc Sán Chay, hiện là Chỉ huy trưởng Ban chỉ huy quân sự xã Lệ Viễn từng đến gia đình các nghệ nhân, người già trong xã để tìm hiểu, ghi chép lại những nét độc đáo văn hóa dân tộc. Bỏ việc nhà "vác tù và hàng tổng", không hề có kinh phí hỗ trợ song từ niềm đam mê văn hóa dân tộc, năm 2019, anh Cao đã mở lớp truyền dạy Tắc Xình đầu tiên tại thôn Lạnh và thôn Thia Tu Nim.

Gọi là "lớp" nhưng ngày đầu chỉ có vài thanh, thiếu niên trong làng đến học. Dần dần, lớp học được nhiều người biết đến. Mỗi khi tiếng nhạc "tắc - xình, tắc - xình, tắc, tắc" vang lên là bà con trong xóm kéo đến xem đông kín hội trường. Lớp học phải di chuyển ra sân bóng của thôn cho cả làng cùng tập, ai cũng say sưa hòa theo điệu múa Tắc Xình. Khi Dự án bảo tồn lễ hội truyền thống Đình Lạnh được triển khai, xã Lệ Viễn mở thêm các lớp dạy Tắc Xình cho người dân. Người học trước dạy người học sau, cứ vậy phong trào được tiếp thêm sức sống, lan tỏa khắp địa bàn.

Đảng ủy và UBND hai xã Lệ Viễn và Vĩnh An cũng đã lấy trường học làm trọng điểm cho công tác bảo tồn, lan tỏa và phát triển múa Tắc Xình. Riêng Trường Mầm non Vĩnh An số 2 có Câu lạc bộ

VĂN HÓA - CULTURE

Tắc Xình với hơn 30 thành viên nhí từ 3 đến 5 tuổi; vũ điệu cũng trở thành hoạt động ngoại khóa, dân vũ của toàn trường kể từ năm học 2023-2024. Tại các thôn làng như thôn Lạnh, thôn Thia Tu Nim (xã Lệ Viễn); Hiệp Reo, Phú Cường (xã Vĩnh An) đều có câu lạc bộ Tắc Xình do các bác người cao tuổi, hội viên phụ nữ, nông dân làm nông cật. Tháng 6/2024, lần đầu tiên huyện Sơn Động cử câu lạc bộ Tắc Xình của thôn Thia Tu Nim tham gia biểu diễn tại Liên hoan dân ca, dân vũ các dân tộc thiểu số tỉnh Bắc Giang năm 2024 do Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tổ chức. Kết quả, điệu múa Tắc Xình độc đáo đã đoạt giải tiết mục Xuất sắc tại Liên hoan. Hay trong Ngày hội Văn hóa các dân tộc diễn ra tại Bảo tàng tỉnh đầu năm 2023, múa Tắc Xình đã tạo ấn tượng đặc biệt, khó quên trong lòng khán giả tham dự, nhất là du khách nước ngoài. Ông Nguyễn Văn Hòe, Chủ tịch UBND xã Lệ Viễn bồi hồi nhắc lại kỷ niệm lần đầu tiên đưa điệu múa Tắc Xình đi diễn tại lễ hội Tây Yên Tử đầu năm 2022. Khi ấy, huyện giao cho mỗi xã xây dựng một trại văn hóa để trưng bày những “của ngon, vật lạ” đặc trưng nhất của địa phương. Bản khoản mãi cuối cùng Ban lãnh đạo xã quyết định mang điệu múa Tắc Xình đến hội. Không ngờ, tiết mục thành công ngoài tưởng tượng, thậm chí còn thu hút du khách hòa chung điệu Tắc Xình với bà con. “Từ thành công năm ấy, chúng tôi càng thêm tự hào, nguyện nỗ lực gìn giữ, bảo vệ nét đẹp độc đáo của đồng bào dân tộc mình”, ông Hòe nói thêm.

Múa dân gian Tắc Xình vừa là sự gắn kết tâm linh giữa cõi dương với cõi âm, giữa hiện tại và quá khứ, giữa thế hệ trước với thế hệ sau, vừa là sự gắn kết giữa các cộng đồng với nhau, từ đó củng cố niềm tin vào tương lai cho các cộng đồng. Không chỉ vậy, múa dân gian Tắc Xình của người Sán Chay còn mang giá trị văn hóa sâu sắc đã thành một nếp sinh hoạt tinh thần không thể thiếu trong đời sống cư dân.

4. KẾT LUẬN

Bảo tồn, gìn giữ và phát huy múa Tắc Xình tại Sơn Động là một hành trình đầy ý nghĩa, không chỉ giữ gìn một di sản văn hóa quý báu của người Sán Chay

mà còn mở ra nhiều cơ hội phát triển cho địa phương. Bằng cách gắn kết giá trị truyền thống với phát triển du lịch, điệu múa này sẽ mãi mãi là một phần của di sản văn hóa dân tộc Sán Chay, góp phần xây dựng nền văn hóa đa dạng và phong phú của Việt Nam trong xu thế hội nhập và phát triển.

Việc bảo tồn và phát huy múa Tắc Xình trong đời sống đương đại không chỉ là nhiệm vụ cấp thiết nhằm giữ gìn bản sắc văn hóa của người Sán Chay ở Sơn Động, Bắc Giang, mà còn là một phần quan trọng trong chiến lược bảo vệ di sản văn hóa phi vật thể quốc gia. Trong bối cảnh toàn cầu hóa và chuyển đổi số đang ngày càng tác động mạnh mẽ đến đời sống văn hóa các dân tộc thiểu số, nguy cơ mai một các giá trị truyền thống là hiện hữu. Múa Tắc Xình - với những yếu tố nghệ thuật độc đáo, gắn liền với sinh hoạt cộng đồng và tín ngưỡng bản địa - cần được đưa vào đời sống hiện đại một cách linh hoạt, thông qua các hoạt động giáo dục văn hóa, du lịch cộng đồng và sáng tạo nghệ thuật đương đại. Chỉ khi điệu múa này được “sống” cùng với đời sống tinh thần của người dân hôm nay, nó mới thực sự được bảo tồn một cách bền vững và phát huy giá trị một cách toàn diện, góp phần làm giàu bản sắc văn hóa dân tộc trong thời đại hội nhập.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Mai Toan. (2023).** *Sơn Động: Gìn giữ, phát huy nét đẹp của đồng bào các dân tộc.* **Cổng thông tin điện tử huyện Sơn Động, tỉnh Bắc Giang.**
- Mai Toan, (2024).** *Say trong vũ điệu Tắc Xình.* **Báo Bắc Giang.**
- Phí Trường Giang. (2023).** *Di sản văn hóa tạo điểm nhấn, sức hút cho du lịch Bắc Giang.* **Cổng Thông tin điện tử Sở VH-TTDL Bắc Giang.**
- Xuân Thỏa. (2023).** *Giữ gìn bản sắc văn hóa gắn với phát triển du lịch.* **Báo Điện tử Bắc Giang.**
- Xuân Thỏa. (2024).** *Khánh thành Đình Lạnh gắn với bảo tồn bản sắc văn hóa dân tộc Sán Chay.* **Cổng thông tin điện tử huyện Sơn Động, tỉnh Bắc Giang.**